

Comparison of the hygienic status of men and women's hairdresser shops in Sabzevar in 2008

Mohammad Ali Jabbari¹, Seyed Reza Hashemi², Sima Mansouri³, Kobra Nouri², Ramazan Ali Khamirchi⁴

¹ Discontinuous BSc Student of Environmental Health Engineering, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

² Environmental Health Technician.

³ BSc Student of Midwifery, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran.

⁴ MSc in Environmental Health, Faculty Member, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran.

Corresponding author: Mohammad Ali Jabbari, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

E-mail: behdashtsabz@yahoo.com

Abstract

Objective: Lack of hygiene and the use of shared tools in hairdresser shops can result in the spread of diseases. Therefore, it is necessary to concentrate on the improvement of hygiene and health in hairdresser shops. The aim of this study was to evaluate the hygienic status of men and women's hairdresser shops in the city of Sabzevar in 2008.

Methods: This study was a descriptive-analytical study on 150 men's and women's hairdresser shops. Data collection was performed after questionnaire preparation and approval. Questionnaires included demographic data, building condition, personal hygiene, tools hygiene, and other parameters. Data collection was based on observation and interview. Data analysis was performed using SPSS software.

Results: Building status assessment was performed using 18 indicators, hygiene standards of tools were assessed using 9 indicators, and personal hygiene was evaluated using 10 indicators. Most men and women's hairdresser shops had acceptable hygienic status.

Conclusion: Although hygienic status of men and women's hairdresser shops was acceptable, women hairdressers were shown to have a better hygienic status. More emphasis on participation of barbers and hairdressers in special educational courses for barber association members is required to improve the condition.

Keyword: Hygiene, Hairdresser shop, Sabzevar

بررسی مقایسه‌ای وضعیت بهداشتی آرایشگاه‌های زنانه و مردانه شهر سبزوار در سال ۱۳۸۹

(محمدعلی جباری^۱، سیدرضا هاشمی^۲، سیما منصوری^۳، کبری نوری^۴، رمضان‌علی خمیرچی^۴)

مقدمه: آرایشگاه از جمله اماکنی است که توجه به بهداشت و بهسازی آن قابل اهمیت است چرا که عدم رعایت بهداشت و استفاده از وسایل و ابزار کار آلوده منجر به گسترش بیماری می‌شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت بهداشتی آرایشگاه‌های زنانه و مردانه شهر سبزوار در سال ۱۳۸۹ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: در این بررسی توصیفی - تحلیلی جامعه‌ی مورد پژوهش ۱۵۰ آرایشگاه زنانه و مردانه بود. بعد از تأیید پرسشنامه‌ها، تکمیل پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری داده‌ها شروع شد. پرسشنامه‌ها در ۵ بخش، اطلاعات دموگرافیک، وضعیت ساختمان، بهداشت فردی، بهداشت لوازم کار و موارد متفرقه تقسیم‌بندی شده و روش جمع‌آوری اطلاعات مشاهده و مصاحبه بود. در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS آنالیز و تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: از لحاظ وضعیت ساختمانی که خود شامل ۱۸ شاخص می‌گردد، از لحاظ معیار بهداشت لوازم کار که خود شامل ۹ شاخص بود و از نظر معیار بهداشت فردی که خود شامل ۱۰ شاخص می‌گردد اکثر آرایشگاه‌های زنانه و مردانه وضعیت قابل قبول و مطلوبی داشتند.

نتیجه‌گیری: با وجود مطلوب بودن وضعیت آرایشگاه‌های زنانه و مردانه و بهتر بودن وضعیت آرایشگاه‌های زنانه به نظر می‌رسد در جهت بهبود این وضعیت بهتر است، سختگیری بیش از پیش در امر حضور آرایشگران در دوره‌های ویژه صنوف صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی: بهداشت، آرایشگاه، سبزوار

۱- دانشجوی کارشناسی ناپیوسته مهندسی بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران، نویسنده مسئول

ایمیل: behdashtsabz@yahoo.com

۲- کاردان بهداشت محیط

۳- دانشجوی کارشناسی مامایی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

۴- کارشناس ارشد بهداشت محیط، مربی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

مقدمه:

بهداشتی مانند این که آیا آرایشگر دارای کارت معاینه‌ی پزشکی است و یا این که از حوله و تیغ یکبار مصرف استفاده می‌کند و همچنین این که آیا وسایل کار خود را مرتباً ضدعفونی می‌کند و... کم‌تر توجه می‌کنند (۹و۸). بر طبق فرم آیین نامه مقررات بهداشتی از مکان‌های عمومی (آرایشگاه‌ها) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی وضعیت بهداشت محیط آرایشگاه از سه جنبه‌ی بهداشت فردی، بهداشت لوازم کار و وضعیت ساختمانی مورد بررسی قرار می‌گیرد، که هر کدام از اهمیت خاصی برخوردار است و تمام آرایشگاه‌ها باید این سه مورد را رعایت کنند (۱۱و۱۰). به همین منظور پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت بهداشتی آرایشگاه‌های زنانه و مردانه شهر سبزوار انجام گرفت. **مواد و روش‌ها:** در این بررسی توصیفی - تحلیلی جامعه‌ی مورد پژوهش را ۱۵۰ آرایشگاه زنانه و مردانه (۹۲ زنانه و ۵۸ مردانه) تشکیل می‌دهند. حجم نمونه‌ی مورد نیاز بر اساس فرمول آماری به دست آمد. نمونه‌ها با توجه به مناطق تحت پوشش مراکز بهداشتی، درمانی و با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای و تصادفی با همکاری مرکز بهداشت شهرستان سبزوار انتخاب شدند. به این ترتیب که با توجه به میزان تراکم آرایشگاه‌ها در هر منطقه‌ی شهری تعداد قابل قبول آرایشگاه‌ها از ۶ منطقه‌ی مرکز بهداشتی، درمانی شهر سبزوار جمعاً ۱۵۰ آرایشگاه انتخاب شدند. پس از آن با تأیید پرسشنامه توسط واحد حراست مرکز بهداشت، شروع به تکمیل پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری داده‌ها کردیم. پرسشنامه‌ها در ۵ بخش، اطلاعات دموگرافیک، وضعیت ساختمان، بهداشت فردی، بهداشت لوازم کار و موارد متفرقه تقسیم‌بندی شده بود. طریقه‌ی جمع‌آوری اطلاعات به صورت مشاهده و مصاحبه بود. در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS آنالیز و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

کنترل عوامل محیطی در ارتقای سلامت انسان نقش اساسی و کلیدی دارد. آلاینده‌های محیطی از تنوع، گستردگی و پیچیدگی خاصی برخوردارند. لذا آن‌ها می‌توانند هر سه بعد جسمی، روانی، اجتماعی سلامت انسان را با خطر مواجه سازند. طبق تعریف، بهداشت محیط عبارت است از: کنترل عواملی از محیط که به گونه‌ای روی سلامت جسمی، روانی و اجتماعی انسان تأثیر می‌گذارد (۱). توجه به بهداشت و بهسازی محیط پیرامون انسان در سلامت فرد و جامعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. آرایشگاه از جمله اماکنی است که توجه به بهداشت و بهسازی آن قابل اهمیت است؛ چرا که عدم رعایت بهداشت و استفاده از وسایل و ابزار کار آلوده مانند حوله، برس و تیغ و... منجر به گسترش بیماری‌های بسیاری می‌شود (۲). امراضی از جمله عفونت‌های میکروبی، ویروسی، قارچی، باکتریایی و بیماری‌های پوستی، اگزما، زگیل، تراخم، کزاز، کچلی، شپش و سایر حساسیت‌های پوستی که اغلب در صورت رعایت نکردن اصول بهداشتی و استفاده از وسایل آلوده به دیگران منتقل می‌شوند (۳و۴). علاوه بر بیماری‌های ذکر شده‌ی احتمال انتقال هپاتیت B و ایدز نیز از این راه وجود دارد. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی (WHO) تا پایان سال ۲۰۰۷م. به ترتیب ۳۵۰ و ۳۶ میلیون نفر مبتلا به بیماری‌های فوق بوده‌اند (۵ و ۶). این در حالی است که بهترین راه پیشگیری از گسترش و کنترل آن‌ها آموزش و اصلاح رفتاری این گروه‌ها و همچنین بهسازی محیط آرایشگاه‌هاست (۷). معمولاً افراد جامعه برای انتخاب آرایشگاه معیارهایی از قبیل: قیمت ارزان، مهارت آرایشگر، با تجربه بودن آرایشگر، نزدیک بودن محل آرایشگاه و... را در نظر دارند. این در حالی است که متأسفانه به معیارهای

یافته‌ها:

۶۱/۳ درصد افراد کل جامعه آماری را آرایشگاه‌های زنانه و ۳۸/۷ درصد را آرایشگاه‌های مردانه تشکیل دادند. ۱۳/۰۵ درصد از آرایشگران زن و ۶/۸۹ درصد از آرایشگران مرد دارای مدرک دانشگاهی بودند. ۵۳/۲۶ درصد از آرایشگران زن و ۵۵/۱۸ آرایشگران مرد دارای سواد دبیرستانی و بقیه بی‌سوادها و در مقاطع تحصیلی ابتدایی و راهنمایی بودند. براساس اطلاعات دموگرافیک، میانگین سنی آرایشگران زن ۳۰/۳۴ سال و برای آرایشگران مرد برابر ۳۱/۹۴ سال بود. میانگین سابقه‌ی کاری در آرایشگران زن ۸/۲۸ سال و در آرایشگران مرد برابر ۸/۹۲ سال به دست آمد. وضعیت ساختمانی آرایشگاه‌ها دارای ۱۸ شاخص بود. از این لحاظ اکثر آرایشگاه‌های زنانه و مردانه وضعیت قابل قبول و مطلوبی داشتند. اما اختلاف از نظر آماری معنی‌دار بود (جدول ۱).

جدول ۱- مقایسه‌ی وضعیت ساختمان آرایشگاه‌های زنانه و مردانه‌ی شهر سبزوار در سال ۱۳۸۹

ارتباط ضریب همبستگی (r)	p value	مردانه		زنانه		وضعیت ساختمان
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰/۳۷	$p < ۰/۰۱$	۷۸	۴۶	۸۴/۸	۷۸	مطلوب
		۱۳/۸	۸	۱۰/۹	۱۰	متوسط
		۶/۹	۴	۴/۳	۴	نامطلوب
		۱۰۰/۰	۵۸	۱۰۰/۰	۹۰	جمع

معیار بهداشت فردی شامل ۱۰ شاخص بود. از این نظر وضعیت اکثر آرایشگاه‌های زنانه و مردانه مطلوب بود و اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نبود (جدول ۲).

جدول ۲- مقایسه‌ی وضعیت بهداشت فردی در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه‌ی شهر سبزوار در سال ۱۳۸۹

ارتباط ضریب همبستگی (r)	مقایسه p value	مردانه		زنانه		وضعیت بهداشت فردی
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰/۰۲۹	معنی‌دار نبود	۸۱	۴۷	۹۰/۲	۸۳	مطلوب
		۱۲/۱	۷	۸/۷	۸	متوسط
		۶/۹	۴	۱/۱	۱	نامطلوب
		۱۰۰	۹۲	۱۰۰	۹۲	جمع

معیار بهداشت لوازم کار شامل ۹ شاخص بود. از این نظر اکثر آرایشگاه‌های زنانه دارای وضعیت قابل قبول و مطلوبی بودند. هم‌چنین این معیار برای آرایشگاه‌های مردانه مطلوب بود و اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نبود (جدول شماره ۳).

جدول ۳- مقایسه‌ی وضعیت بهداشت لوازم کار در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه شهر سبزوار در سال ۱۳۸۹

ارتباط ضریب همبستگی (r)	مقایسه (p value)	مردانه		زنانه		وضعیت بهداشت لوازم کار
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۰/۲۵۵	p<۰/۰۵	۷۹/۳	۴۶	۸۷	۸۰	مطلوب
		۱۵/۵	۹	۹/۸	۹	متوسط
		۵/۲	۳	۳/۲	۳	نامطلوب
		۱۰۰	۵۸	۱۰۰	۹۲	جمع

بهداشت فردی و بهداشت لوازم کار در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه ارتباط معناداری پیدا کردند؛ این در صورتی بود که بین وضعیت ساختمان در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه هیچ ارتباط معناداری نیافتند (۱۰). این تفاوت نتیجه‌گیری می‌تواند مربوط به تفاوت دو شهر سبزوار و بروجن از جنبه‌ی فرهنگی باشد. بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق می‌توان به این امر استنباط کرد که به دلیل شرکت درصد بیشتری از آرایشگران زن در دوره‌های ویژه اصناف، آرایشگاه‌های زنانه از جنبه‌ی بهداشت لوازم کار، بهداشت فردی و وضعیت ساختمان از آرایشگاه‌های مردانه وضعیت مطلوب‌تری داشتند. لذا در جهت بهبود این وضعیت بهتر است، سخت‌گیری بیش از پیش در امر حضور آرایشگران در دوره‌های ویژه‌ی صنوف صورت گیرد.

تشکر و قدردانی:

در پایان از تمامی دوستانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند و به ویژه آقای مهندس محمد ماروسی کارشناس مسئول، واحد بهداشت محیط مرکز بهداشت شهر سبزوار کمال تشکر را داریم.

هم‌چنین قابل ذکر است که ۹۷/۴ آرایشگران زن و ۸۴/۲ آرایشگران مرد دوره ویژه صنوف را گذرانده بودند و در تمامی موارد بازدید از نمونه‌ها، همه‌ی آن‌ها دارای کارت بهداشت دارای اعتبار بودند. هم‌چنین انجام اعمال غیر قانونی نظیر تاتو، الکترولیز و... ظاهراً در هیچ یک از آرایشگاه‌های تحت مطالعه انجام نمی‌گرفت.

بحث و نتیجه‌گیری:

با توجه به نتایج به دست آمده بین وضعیت ساختمان در آرایشگاه‌های زنانه و آرایشگاه‌های مردانه‌ی مورد بررسی ارتباط معناداری وجود داشت. در صورتی که بین وضعیت بهداشت فردی در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه و بین بهداشت لوازم کار در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه ارتباط معناداری وجود نداشت. هم‌چنین آرایشگاه‌های زنانه از نظر هر سه معیار لوازم کار، بهداشت فردی و وضعیت ساختمانی وضعیت مناسب‌تری در مقایسه با آرایشگاه‌های مردانه داشتند. این در حالی است که در بررسی‌های مشابه انجام شده توسط ضاربیان و همکاران در سال ۱۳۸۴ ه.ش. تحت عنوان "بررسی و مقایسه‌ی وضعیت بهداشت محیط آرایشگاه‌های زنانه و مردانه‌ی شهر بروجن"، بین وضعیت

منابع:

- ۱) رایگان شیرازی‌نژاد، علی‌رضا. پرهیزکار، سعادت. ماری ارپاد، حسین. بررسی میزان آگاهی مردم شهر یاسوج در مورد بهداشت محیط در سال ۱۳۸۰. خلاصه مقالات چهارمین همایش ملی بهداشت محیط سال ۱۳۸۰.
- ۲) معزی، معصومه. پورحیدر، بهروز. اعطایی، فرشته. بررسی و مقایسه‌ی وضعیت بهداشت محیط در آرایشگاه‌های زنانه و مردانه‌ی شهر بروجن در سال ۱۳۸۳. خلاصه مقالات هفتمین همایش ملی بهداشت محیط ۲۴-۲۶ شهریورماه ۱۳۸۳.
- ۳) دهقانی. نگاهی به نقش آرایشگاه در انتقال بیماری. ۱۳۸۹. بهداشت محیط. قابل دسترسی در [HTTP://www.mohitekhatam.blogfa.com/89012.aspx](http://www.mohitekhatam.blogfa.com/89012.aspx)
- ۴) ابولپور، پریسا. ارازیان، مرجان. بررسی وضعیت بهداشت محیط آرایشگاه‌های زنانه‌ی تحت پوشش مرکز بهداشت شماره‌ی ۳ مشهد در سال ۱۳۸۵. خلاصه مقالات نهمین همایش ملی بهداشت محیط ۱۶-۱۸ آبان ماه ۱۳۸۵.
- ۵) باقیانی مقدم، محمد حسین. بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد آرایشگران زنانه‌ی یزد و هپاتیت B در سال ۱۳۸۴. خلاصه مقالات نهمین همایش ملی بهداشت محیط ۱۶-۱۸ آبان ماه ۱۳۸۵.
- ۶) عزیزی، فریدون. جانقربانی، محسن. حاتمی، حسین. اپیدمیولوژی و کنترل بیماری‌های شایع در ایران.
- ۷) خدیوی، رضا. فیاضی، ژاله. بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد زنان آرایشگر شهر، شهرکرد در رابطه با بیماری‌های ایدز و هپاتیت‌های ویروسی (X و B) در سال ۱۳۸۲. خلاصه مقالات هفتمین همایش ملی بهداشت محیط ۲۴-۲۶ شهریورماه ۱۳۸۳.
- ۸) قمشه‌ای، محمود. دایره‌المعارف پوست و مو، جلد دوم، مراقبت از مو.
- ۹) ملکی، افشین. بررسی میزان و نحوه‌ی گندزدایی ابزار مورد استفاده در آرایشگاه‌های مردانه شهر سنندج در سال ۷۷-۷۸. خلاصه مقالات چهارمین همایش ملی بهداشت محیط.
- ۱۰) نصاب زاده، ح. بهداشت آرایشگاه‌ها. ۱۳۸۹. قابل دسترسی در:

<http://www.sums.ac.ir/shabakeh/estahban/advices/advices20.html>

- ۱۱) حاجی حیدری، ی. سلامت آرایشگاه‌ها. ۱۳۸۹.